# FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT MARCO DARMON
fremsat den 5. marts 1985 *

*Høje Domstol.*

1. Cour du travail de Liège og Cour du travail de Mons har forelagt Domstolen en række præjudicielle spørgsmål i forbindelse med to sager mellem Office national des pensions pour travailleurs salariés (herefter benævnt ONPTS) på den ene side og Francesco Romano (sag 58/84) henholdsvis Salvatore Ruzzu (sag 117/84) på den anden side.

Da de to arbejdstageres retsstilling og de faktiske forhold næsten er identiske, kan der i de to sager fremsættes et fælles forslag til afgørelse.

Romano og Ruzzu, der begge er italienske statsborgere, forlod Italien for at arbejde i Belgien som minearbejdere med beskæftigelse under jorden, efter at de forinden, Romano i Italien og derefter i Tyskland, Ruzzu udelukkende i Italien, havde haft arbejde i kortere eller længere tid.

Nedenstående opstilling viser, i hvor høj grad de to sager er identiske:

| Romano | Ruzzu |
|---|---|
| — 31. 3. 1927 — 31. 12. 1940: lønmodtager i Italien | — mellem 1937 og 1952: landbrugsmedhjælper i Italien i en periode på lidt over 5 år |
| — 17. 5. 1941 — 13. 5. 1943: minearbejder i Tyskland | |
| — 1. 1. 1944 — 30. 6. 1947: minearbejder i Italien | |
| Ret til 2 delvise pensioner i begge lande | Ret til delvis pension i Italien |
| — 13. 10. 1947 — 28. 2. 1959: minearbejder i Belgien | — 3. 11. 1952 — 3. 2. 1969: minearbejder i Belgien |
| — 1. 3. 1959 — 31. 12. 1972: minearbejder med invalidepension fra den belgiske sygekasse for erhvervssygdomme, hvilken periode ligestilles med en periode med faktisk beskæftigelse | — 1. 5. 1969 — 31. 10. 1977: idem |
| — Pensioneret fra 1. 1. 1973 | — Pensioneret fra 1. 11. 1977 |
| Samlet pensionsgivende periode i Belgien: *25 år* | Samlet pensionsgivende periode i Belgien: *26 år* |
| — *Pension* tilkendt af ONPTS den 26. 10. 1979 fra 1. 4. 1975: 25/30 af den fulde belgiske pension plus tysk og italiensk proratarisk pension | — *Pension* tilkendt af ONPTS den 6. 2. 1981 fra 1. 11. 1977: 26/30 af den fulde belgiske pension plus italiensk proratarisk pension |

* Oversat fra fransk.

På det tidspunkt, da Romano og Ruzzu blev pensioneret, var deres ret til pension og beregningen heraf fastlagt i artikel 10, stk. 2, i kongelig anordning nr. 50 af 24. oktober 1967 [1]. Bestemmelsen lyder således:

»har... [en minearbejder] ikke i 30, men dog i mindst 25 kalenderår, til stadighed og hovedsagelig været beskæftiget i stenkulsminer som minearbejder med beskæftigelse under jorden, anses han for at have godtgjort at have været beskæftiget til stadighed og hovedsagelig i denne egenskab et antal supplerende kalenderår svarende til forskellen mellem 30 år og det antal kalenderår, for hvilke han godtgør at have været beskæftiget til stadighed og hovedsagelig i denne egenskab. Hvert af disse supplerende år betragtes som et års beskæftigelse under jorden i stenkulsminer tilbagelagt før 1955« [2].

Ifølge lov af 10. februar 1981 med tilbagevirkende gyldighed fra 1. januar 1981 indførtes et nyt afsnit i artikel 10, stk. 2, 1°, i ovennævnte kongelige anordning nr. 50. Bestemmelsen lyder således:

»Antallet af supplerende år nedsættes imidlertid med det antal år, for hvilke arbejdstageren kan gøre krav på en alderspension eller tilsvarende fordele i medfør af en anden belgisk ordning, dog ikke ordningen for selvstændige erhvervsdrivende, af en ordning i et anden land eller af en ordning for personalet i internationale organisationer« [3].

Inden 1981 fik minearbejdere beskæftiget under jorden, som reelt havde udført deres erhverv i Belgien i mindst 25 år, ifølge belgisk lov tildelt en slags præmie i form af et tillæg på højst 5 teoretiske arbejdsår, som skulle udligne en som følge af arbejdet tidligt indtrådt nedbrydelse af helbredet. Ifølge loven fik minearbejdere efter 25 års beskæftigelse en pension på 30/30, som svarede til 30 faktiske arbejdsår i dette erhverv. Allerede inden lovreformen fra 1981 havde ONPTS imidlertid kun tilkendt Romano 25/30 af den fulde pension med den begrundelse, at han havde erhvervet en ret til delvis pension i andre medlemsstater, og Ruzzu 26/30 af den fulde pension med den begrundelse, at han havde erhvervet ret til delvis pension i Italien. Disse afgørelser hvilede på en administrativ praksis, som Domstolen allerede havde taget stilling til i de forenede sager Celestre m.fl. [4]

Såvel Romano som Ruzzu indbragte disse afgørelser for den kompetente nationale ret. De afsagte domme blev herefter anket af ONPTS.

2. Under henvisning til Domstolens ovennævnte dom fastslog Cour du travail de Liège (Francesco Romano) og Cour du travail de Mons (Salvatore Ruzzu), at den belgiske pension for minearbejdere ikke kunne nedsættes, for så vidt angår perioden forud for 1. januar 1981.

Derimod fandt de to nationale retter, at ændringen i 1981 kunne skabe visse fortolkningsvanskeligheder, hvorfor de har forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

*Cour du travail de Liège*

»1) Er artikel 10, § 2, 1°, i arrêté royal nr. 50 af 24. oktober 1967, en antikumulationsregel, jfr. artikel 12 i forordning (EØF) nr. 1408/71, når henses til,

a) at bestemmelsen er blevet suppleret ved artikel 11 i lov af 10. februar 1981, og

1 — Moniteur belge af 27. oktober 1967; anordning ændret ved lov af 26. juni 1972 (Moniteur belge af 30. 6. 1972, s. 7738) og ved lov af 28. marts 1975 (Moniteur belge af 8. 4. 1975, s. 4108).

2 — O.a. Domstolens oversættelse.

3 — Artikel 11 (Moniteur belge af 14. 2. 1981, s. 1699).

4 — Forenede sager 116, 117, 119, 120 og 121/80, dom af 2. juli 1981 (Sml. 1981, s. 1737).

b) at der er sket ændringer i arrêté royal af 21. december 1967 ved tilføjelse af artikel 32, nr. 5, jfr. arrêté royal af 30. marts 1981, artikel 3?

2) Er, såfremt dette første spørgsmål besvares bekræftende, den således ændrede artikel 10, § 2, 1°, forenelig med Rom-traktaten samt med de relevante fællesskabsforordninger, navnlig forordningerne nr. 1408/71 og 574/72?

3) Skal der i kraft af artikel 46, stk. 1, i forordning nr. 1408/71, ske anvendelse af samme forordnings artikel 12, stk. 2, og hvilken anvendelse bliver der i indstævntes konkrete tilfælde tale om, når henses dels til indførelsen af de ændrede regler ved lov af 10. 2. 1981 samt arrêté royal af 30. marts 1981, dels til appellantens fortolkning af dommen af 2. 7. 1981 i sagen ONPTS mod Celestre, hvorefter antikumulationsreglerne hævdes at finde anvendelse alene i tilfælde af, at pensionen beregnes og tildeles i medfør af artikel 46, stk. 2, litra a) og b), i forordning nr. 1408/71?«

*Cour du travail de Mons*

»Såfremt der ifølge en bestemmelse i en medlemsstats lovgivning skal ske en nedsættelse af de tillægsforsikringsperioder, som lægges til grund alene i henhold til denne lovgivning og uden mulighed for forholdsmæssigberegning (lovgivning af A-typen), med det antal år (som ikke er sammenfaldende med førstnævnte periode), for hvilke arbejdstageren i en anden medlemsstat ifølge fællesskabsreglerne kan gøre krav på invalidepension (lovgivning af B-typen), skal Rom-traktatens artikel 51 og fællesskabsforordningerne nr. 1408/71 — navnlig artikel 12 og artikel 46 — og nr. 574/72 da fortolkes således, at den nævnte lovbestemmelse er forenelig med traktatens formål og forordningsbestemmelserne, når nedsættelsen medfører en reduktion af den alderspension, som arbejdstageren har ret til alene i medfør af den nationale lovgivning (lovgivning om A-typen), fordi han oppebærer en proratarisk invalidepension i en anden medlemsstat (lovgivning af B-typen)? Det er væsentligt at fastslå, at de to ydelser må anses for at være af samme art (Celestre-sagen), og at den nedsættelse, som bestemmelsen indebærer, er en nedsættelse af den alderspension, som er erhvervet, fordi fællesskabsretten ikke anvendes (jfr. Jerzak-sagen).

Vil et bekræftende svar indebære, at den vandrende arbejdstager mister en tillægsforsikringsperiode i medlemsstaten med lovgivning af A-typen, samt at anvendelsen, jfr. artikel 12, stk. 2, i forordning nr. 1408/71, af en antikumulationsregel også er begrundet, hvis den ydelse, som skal nedsættes, er erhvervet alene i henhold til national lovgivning (A-typen)?«

3. Som med rette anført af Kommissionen rejser Cour de Liège's tre spørgsmål, således som de er formuleret, et problem vedrørende kompetencefordelingen mellem de nationale retter og Domstolen.

For ikke at gå ud over de i EØF-traktatens artikel 177 fastsatte grænser afviser Domstolen at udtale sig om fortolkningen af den nationale lovgivning, foreneligheden af

denne lovgivning med fællesskabsretten og anvendelsen af fællesskabsbestemmelser på et konkret tilfælde.

Om nødvendigt bestræber Domstolen sig på — eventuelt ved at omformulere det forelagte spørgsmål — at give den nationale ret det nødvendige fortolkningsgrundlag til at afgøre den for den pågældende ret verserende sag.

Domstolen har således udtalt:

»Selv om Domstolen under anvendelsen af traktatens artikel 177 ikke er kompetent til at træffe afgørelse om, hvorvidt en national retsregel er forenelig med fællesskabsretten, kan den imidlertid af de spørgsmål, der er stillet af den nationale ret, og under hensyn til de af denne fremlagte oplysninger uddrage de elementer, som vedrører fortolkningen af fællesskabsretten, for at sætte nævnte ret i stand til at løse det retlige problem den har fået forelagt« [5].

Idet jeg i det væsentlige tilslutter mig Kommissionens opfattelse, skal jeg foreslå Domstolen at omformulere de af Cour de Liège forelagte spørgsmål således:

1) Skal artikel 12, stk. 2, 2. pkt., i forordning nr. 1408/71 fortolkes således, at bestemmelsen omfatter en medlemsstats nationale bestemmelser, hvorefter det antal år, for hvilke en arbejdstager kan gøre krav på en alderspension eller tilsvarende fordel i medfør af en ordning i en anden medlemsstat, ikke medregnes som teoretiske arbejdsperioder ved fastsættelse af alderspensionen?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, skal bestemmelserne i forordningerne nr. 1408/71 og nr. 574/72 da fortolkes således, at de principielt er til hinder for indførelsen af en national bestemmelse af den ovenfor nævnte art?

3) I hvilket omfang og på hvilket tidspunkt skal en sådan national bestemmelse eventuelt tages i betragtning i forbindelse med anvendelsen af artikel 46 i forordning nr. 1408/71?

De af Cour de Mons forelagte spørgsmål svarer i det væsentlige til det andet og tredje spørgsmål, således som de her er omformuleret.

4. ONPTS har gjort gældende, at Domstolen bør afvise sagen på grund af manglende kompetence, da Francesco Romano's og Salvatore Ruzzu's arbejdsperioder i Belgien er tilstrækkelige til at sikre dem ret til pension alene i medfør af den belgiske lovgivning. EØF-traktatens artikel 51 og de til gennemførelse heraf udstedte forordninger vedrører kun de tilfælde, hvor en national lovgivning ikke i sig selv giver ret til pension eller kun giver ret til nedsat pension.

Dette anbringende kan ikke lægges til grund.

Domstolen har ganske vist i Petroni-dommen [6] fastslået, at

»traktatens artikel 51 ... *hovedsageligt*' [tager] sigte på det tilfælde, hvor en medlemsstats lovgivning — på grund af et utilstrækkeligt antal tilbagelagte perioder under denne lovgivning — ikke i sig selv giver den pågældende krav på en ydelse«,

men Domstolen har aldrig fortolket denne bestemmelse så restriktivt som foreslået af ONPTS, hvilket ville være i strid med bestemmelsens ånd og bogstav.

5 — 82/71, Den italienske Republiks anklagemyndighed mod Sail, dom af 21. marts 1972 (Sml. 1972, s. 43, præmis 3).

6 — 24/75, dom af 21. oktober 1975 (Sml. s. 1149, præmis 14).

7 — Min understragning.

Ifølge traktatens artikel 51 skal der nemlig indføres en ordning, hvorefter vandrende arbejdstagere sikres »sammenlægning af alle tidsrum, der i de forskellige nationale lovgivninger tages i betragtning med henblik på at indrømme og opretholde retten til ydelser og *på beregning af disse* [7]».

Bestemmelsen har således en mere generel rækkevidde end den af ONPTS tillagte. Domstolen har i øvrigt løbende fremhævet dens rækkevidde. Således udtalte Domstolen i Nonnenmacher-dommen [8]:

Formålet med traktatens artikler 48-51 er at sikre den størst mulige bevægelighed for arbejdstagerne; for at gennemføre dette mål ophæves lovbestemte hindringer, som kan skade vandrende arbejdstagere; i tvivlstilfælde skal ovennævnte artikler og de til gennemførelse heraf trufne foranstaltninger altså fortolkes således, at de skal undgå, at vandrende arbejdstageres retsstilling, navnlig på socialsikringsområdet, forringes.

Artikel 51 kan således påberåbes, når en arbejdstager, som er statsborger i en medlemsstat, kan godtgøre at have tilbagelagt arbejdsperioder i en række af Fællesskabets stater. ONPTS' afvisningspåstand på grund af manglende kompetence kan således ikke tages til følge.

5. Såfremt artikel 10, stk. 2, 1°, i kongelig anordning nr. 50 af 21. december 1967 ikke var ændret ved den belgiske lov af 10. februar 1981, ville Romano's og Ruzzu's situation have været identisk med den, som Domstolen skulle tage stilling til i ovennævnte Celestre-dom [4].

Forud for denne dom havde Domstolen fastsat følgende regler for en systematisk fortolkning af bestemmelserne i forordning nr. 1408/71 i relation til traktatens artikler 48-51:

— Når der i en medlemsstat ved umiddelbar anvendelse af dennes lovgivning erhverves ret til en ydelse, kan fællesskabsreglerne, navnlig artikel 46, stk. 3, i forordning nr. 1408/71, ikke bevirke en nedsættelse af ydelsesbeløbet [9].

— En vandrende arbejdstager kan dog altid påberåbe sig fællesskabsordningen efter artikel 46 i forordning nr. 1408/71 [10].

— Ved fællesskabsordningen efter artikel 46 i forordning nr. 1408/71 forstås den fulde anvendelse af samtlige bestemmelser i denne artikel, herunder stk. 3 [11].

I Celestre-dommen henviste Domstolen til eller fastsatte følgende regler:

7 — Min understregning.

8 — 92/63, dom af 9. juni 1964 (Sml. 1954-1964, s. 491).

4 — Forenede sager 116, 117, 119, 120 og 121/80, dom af 2. juli 1981 (Sml. 1981, s. 1737).

9 — 24/75, Petroni mod ONPTS, dom af 21. oktober 1975 (Sml. s. 1149); 807/79, Gravina mod Landesversicherungsanstalt Schwaben, dom af 9. juli 1980 (Sml. s. 2205).

10 — 22/77, FNROM mod Mura I, dom af 13. oktober 1977 (Sml. s. 1699); 37/77, Greco mod FNROM, dom af 13. oktober 1977 (Sml. s. 1711); 98/77, Schaap mod Bestuur van de Bedrijfsvereniging voor Bank- en Verzekeringswezen, dom af 14. marts 1978 (Sml. s. 707); 105/77, Bestuur van de sociale Verzekeringsbank mod Boerboom-Kersjes, dom af 14. marts 1978 (Sml. s. 717).

11 — 236/78, FNROM mod Mura II, dom af 16. maj 1979 (Sml. s. 1819).

1) Oppebærer en arbejdstager pension udelukkende i henhold til national lovgivning, er fællesskabsreglerne ikke til hinder for, at den nationale lovgivning finder anvendelse i sin helhed, herunder de nationale antikumulationsregler; den nationale ordning kan dog ikke være mindre gunstig for arbejdstageren end fællesskabsordningen efter artikel 46 i forordning nr. 1408/71 [12].

2) Alderspension og invaliditetsydelser skal anses for at være af samme art. Artiklerne 44-51 i forordning nr. 1408/71 finder anvendelse ved fastsættelse af arbejdstagernes rettigheder. I henhold til forordningens artikel 12, stk. 2, kan nationale antikumulationsregler ikke anvendes. Heraf følger, at det i artikel 46, stk. 1, omhandlede beløb er det beløb, som arbejdstageren ville have ret til i medfør af national lovgivning, såfremt han ikke oppebar en pension i henhold til lovgivningen i en anden medlemsstat [13].

3) Artikel 15, stk. 1, litra e), i forordning nr. 574/72 bestemmer, at når de forsikringsperioder, som er tilbagelagt efter en medlemsstats lovgivning, ikke kan fastslås med bestemthed, antages det, at disse perioder ikke falder sammen med forsikringsperioder tilbagelagt efter en anden medlemsstats lovgivning, og de skal derfor medregnes [14].

Domstolen har således fastlagt anvendelsesområdet for forordning nr. 1408/71 og derved navnlig rækkevidden af artikel 46, stk. 1.

Det i denne bestemmelse omhandlede ydelsesbeløb oppebæres ikke i medfør af national lovgivning alene, idet fællesskabsbestemmelserne ligeledes finder anvendelse, for så vidt de udligner virkningerne af de nationale antikumulationsregler.

Sættes denne regel i relation til den samlede ordning, skal det således beregnede ydelsesbeløb, da bestemmelserne i artikel 46 skal anvendes samlet, reguleres efter reglerne i stk. 2 og 3, hvilket eventuelt kan medføre en nedsættelse som foreskrevet i stk. 3.

I modsætning til hvad ONPTS har hævdet, er der ikke sket en »kovending« i Domstolens praksis mellem Pétroni-dommen og Mura- og Greco-dommene; Domstolens praksis skaber heller ikke en »tredje mulighed« ved beregning af ydelserne. Der skal kun foretages en sammenligning mellem den nationale ordning som sådan og samme ordning tilpasset de fællesskabsretlige koordinationsregler, hvorefter den fordelagtigste løsning finder anvendelse.

6. Jeg skal nu igen behandle de forhold, som er forelagt Domstolen.

Det væsentlige problem i de pågældende sager er anvendelsen af arti- kel 46, stk. 1, sammenholdt med artikel 12, stk. 2, i forordning nr. 1408/71. Det samme problem er allerede behandlet i Celestre-

12 — Punkt a) i domskonklusionen samt henvisning til sag 98/77, Schaap, dom af 14. marts 1978 (Sml. s. 707).

13 — Præmis 11 og 12 og punkt b) og c) i domskonklusionen samt henvisning til sagen D'Amico mod ONPTS, dom af 15. oktober 1980 (Sml. s. 2951).

14 — Præmis 13 og 14 samt punkt d) i domskonklusionen.

sagen. Det skal derfor afgøres, om der i de to nye sager foreligger nye momenter.

Som allerede nævnt skal der alene tages hensyn til, at der i Célestresagen — som fastslået af de belgiske domstole — ikke fandtes antikumulationsregler, som kunne gøres gældende, hvilket imidlertid er tilfældet, for så vidt angår Romano og Ruzzu.

Det har kun ringe betydning, om de nationale antikumulationsregler skyldes administrativ praksis, eller om de er fastsat administrativt eller ved lov. Domstolen har nemlig fastlagt det princip, at såfremt der findes en national antikumulationsregel — hvilket afgøres af de nationale domstole — har den ingen betydning for en ydelse, som oppebæres i kraft af fællesskabsretten. Herved har Domstolen lagt vægt på reglernes indhold og ikke på deres form.

Heroverfor har ONPTS og den belgiske regering anført, at artikel 12, stk. 2, i forordning nr. 1408/71, vedrører forbud mod *dobbeltydelser*, hvorimod bestemmelsen ikke omfatter en national regel, som udelukkende vedrører de *forsikringsperioder*, som skal tages i betragtning. Denne opfattelse underbygges ifølge ONPTS og den belgiske regering af ordlyden af forordningens artikel 1, litra r), som bestemmer:

I denne forordning:

...

»r) betyder udtrykket 'forsikringsperioder' bidrags- eller beskæftigelsesperioder eller perioder med selvstændig virksomhed, der i den lovgivning, hvorefter de er tilbagelagt eller anses for at være tilbagelagt, betegnes eller anerkendes som forsikringsperioder, samt alle dermed ligestillede perioder, for så vidt de efter denne lovgivning anses for ligestillede med forsikringsperioder.«

Denne bestemmelse kan kun anføres til støtte for den således fremførte opfattelse, hvis det, for at begrunde en undtagelse fra den i artikel 12 fastsatte regel, var muligt at adskille begreberne ydelser og forsikringsperioder.

Dette forekommer imidlertid ikke at være tilfældet. Retten til ydelser er nødvendigvis direkte afhængig af de faktiske eller teoretiske forsikringsperioder, som lægges til grund for beregningen af ydelserne.

Under alle omstændigheder er der næppe grundlag for at fortolke arti- kel 1, litra r), således, at den giver hjemmel for at fravige reglen i forordningens artikel 12, stk. 2, sidste pkt.

Domstolen har således i Kaufmann-dommen [15] udtalt:

»Artikel 11, stk. 2, i forordning nr. 3 [nu artikel 12, stk. 2, i forordning nr. 1408/71] omfatter alle bestemmelser om nedsættelse eller suspension, som findes i de nationale lovgivninger, og som skal hindre visse dobbeltydelser, uden hensyn til om disse bestemmelser vedrører retten til ydelsen eller udbetaling heraf.«

Jeg mener derfor, at det første spørgsmål, som er forelagt af Cour du travail de Liège og omformuleret som ovenfor nævnt, bør besvares bekræftende.

7. Ud fra det princip, at ydelsen efter artikel 46, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 fastsættes på grundlag af fællesskabsretten, kan det fastslås, at særreglen i forordningens artikel 12, stk. 2, sidste pkt., som på fællesskabsplan supplerer utilstrækkelige antikumulationsregler ved ydelser af samme art, finder anvendelse på dette tilfælde.

Ydelsesbeløbet fastsættes efter gældende national lov, uanset om arbejdstageren efter

15 — 184/73, Bestuur van de Nieuwe Algemene Bedrijfsvereniging mod Kaufmann, dom af 15. maj 1974 (Sml. s. 517, præmis 4).

en anden medlemsstats lovgivning måtte have krav på ydelser. Formålet med fællesskabsretten er at sikre, at den enkelte forsikringsperiode i hver medlemsstat medregnes fuldt ud, således som det er udtrykt i ottende betragtning (første led) i forordning nr. 1408/71, som lyder således:

»For så vidt angår ydelser ved invaliditet, alderdom og dødsfald (pensioner), skal de pågældende kunne gøre krav på *samtlige ydelser, de har erhvervet ret til* i de enkelte medlemsstater...« [7].

Retten til alderspension er i de her foreliggende tilfælde erhvervet alene i henhold til national belgisk lov. Retten ville ikke bestå i sin helhed, hvis den skulle nedsættes på grundlag af en ret til ydelser af samme art erhvervet i en anden medlemsstat. Retten er dog ikke absolut. Den fulde ret — uden mulighed for nedsættelse efter nationale antikumulationsregler — kan imidlertid kun gøres gældende inden for visse rammer, idet det

»for at undgå at der, navnlig som følge af sammenfald af forsikringsperioder og dermed ligestillede perioder, uberettiget opnås dobbeltydelser, er det dog nødvendigt som maksimum at fastsætte det højeste ydelsesbeløb, som en af de nævnte stater ville være forpligtet til at udbetale, såfremt arbejdstageren havde tilbagelagt sin samlede beskæftigelsestid der« (samme betragtning, andet led, i forordning nr. 1408/71).

Det drejer sig her om begrænsningen efter forordningens artikel 46, stk. 3, idet der samtidig som fastslået af Domstolen i Celestre-dommen skal henvises til bestemmelserne i artikel 15, stk. 1, litra e), i forordning nr. 574/72 [16].

Det er i denne forbindelse uden betydning, at der kan opstå en forskel mellem vandrende arbejdstageres og fastboende arbejdstageres retsstilling. Denne forskel, som her giver sig udtryk i deres pensionsrettigheder, afspejler kun den forskel, der bestod mellem de pågældende, mens de arbejdede. Det bemærkes yderligere, at formålet med forordning nr. 1408/71 ikke er at harmonisere, men kun at koordinere de forskellige socialsikringsordninger, som udviser »betydelige forskelle« [17], og at der kun »til en vis grad» [18] sker en forenkling.

Forordningen, som er udstedt til gennemførelse af traktatens artikler 48-51, skal altid ses i relation til princippet om arbejdstagernes frie bevægelighed inden for Fællesskabet. De fordele, som de vandrende arbejdstagere herved opnår, falder i tråd med dette princip, og Domstolen har allerede udtalt følgende:

»Den... antagelse, at vandrende arbejdstagere er gunstigere stillet end arbejdstagere, som aldrig har forladt deres land, kan ikke anerkendes, idet der ikke statueres forskelsbehandling, hvor retsstillingen ikke er ens« [19].

7 — Min understregning.

16 — Præmis 14 i Celestre-dommen.

17 — Fjerde betragtning.

18 — Anden betragtning.

19 — 22/77, FNROM mod Mura, dom af 13. oktober 1977 (Sml. s. 1699, præmis 9).

8. Sammenfattende skal jeg foreslå, at de stillede spørgsmål besvares således:

— Cour du travail de Liège:

Artikel 12, stk. 2, sidste pkt., i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at bestemmelsen omfatter en medlemsstats nationale regler, hvorefter der ved beregningen af en alderspension ikke, for så vidt angår teoretiske arbejdsperioder, tages hensyn til det antal år, for hvilke arbejdstageren kan gøre krav på en alderspension eller tilsvarende fordel i henhold til en anden medlemsstats ordning.

— Cour du travail de Liège og Cour du travail de Mons:

— For så vidt arbejdstageren oppebærer en pension alene i henhold til national lovgivning, er bestemmelserne i forordning nr. 1408/71 ikke til hinder for, at alene den nationale lovgivning, herunder nationale antikumulationsregler, anvendes i fuldt omfang, idet det samtidig gælder, at såfremt anvendelsen af denne lovgivning viser sig mindre fordelagtig for arbejdstageren end ordningen efter artikel 46 i forordning nr. 1408/71 set under ét, finder disse bestemmelser anvendelse.

— Beregningen af ydelser efter fællesskabsretten, jfr. artikel 46 i forordning nr. 1408/71, indebærer, at der ved anvendelse af denne bestemmelse, herunder artikel 46, stk. 1, på et hvilket som helst trin ligeledes skal tages hensyn til bestemmelserne i artikel 12, stk. 2, sidste pkt., hvorefter ydelserne ikke kan nedsættes, stilles i bero eller bortfalde.